

A photograph of a man and a woman in conversation on a city street. The man, on the left, is wearing a dark suit and holding a brown folder. The woman, on the right, is wearing a light-colored top and a watch, gesturing with her hand. The background shows a blurred city street with cars and trees.

TCO:s EU-politiska program

Författare och kontaktperson

Oscar Wåglund Söderström
oscar.waglund.soderstrom@tco.se

Innehåll

Inledning	4
TCO:s EU-politiska uppdrag	5
TCO:s utgångspunkter för Europasamarbetet	5
Principiella frågor för TCO	6
Försvara grundläggande värden.....	6
Värna och utveckla partsmodeller	6
Trygga jobb genom rättvis klimatomställning.....	8
Ökad jämställdhet och mångfald på arbetsmarknaden.....	11
Arbetskraftens fria rörlighet	12
Frihandel för hållbarhet.....	13
EU:s roll i världen.....	13

Inledning

Under den senaste tiden har EU-samarbetet och våra gemensamma värden satts på prov. Pandemin visade tydligt vilken viktig roll Europasamarbetet har att spela i en kris, men blottade även EU:s svagheter.

Idag står EU-samarbetet inför fortsatt stora utmaningar. Flera medlemsländer agerar i strid med rättsstatens och demokratins principer. Arbetslösheten är hög på många håll och en omfattande strukturomvandling väntar. Den globala konkurrensen är knivskarp. Sociala utmaningar och ojämlikhet har samtidigt åtföljts av nya krav på EU-reglering, vilket påverkar och allvarligt utmanar den svenska arbetsmarknadsmodellen.

En helt central utmaning – och samtidigt en möjlighet – är den gröna omställning som krävs för att uppfylla Parisavtalet och EU:s ambitiösa klimatmål. Bygget av en klimatneutral cirkulär ekonomi påverkar alla samhällssektorer och är avgörande för hur framtidens arbetsmarknad kommer att se ut.

EU-samarbetet påverkas i hög grad av förändringar i omvärlden. Pandemin, globaliseringen och Kinas ekonomiska expansion har lett till att frihandeln delvis ifrågasätts till förmån för ökad självförsörjning. Rysslands agerande i vårt närområde ställer frågan om EU:s säkerhetspolitiska roll på sin spets. Samtidigt kan den nya administrationen i USA förhoppningsvis bidra positivt till en nystart för multilaterala lösningar.

Det står klart att det finns flera utmaningar och förändringar att ta hänsyn till. Utifrån de förutsättningarna behövs en positiv facklig agenda framåt för EU.

TCO vill se ett EU som främjar trygghet och framtidstro i arbetslivet, en rättvis klimatomställning av samhället och ökad konkurrenskraft. Europa behöver investeringar i kunskap, innovation och digitalisering – men också reformer i medlemsländerna för omställning på arbetsmarknaden och ökad jämställdhet. Den inre marknaden måste fortsätta utvecklas och frihandeln få modernare spelregler som stärker arbetstagares rättigheter globalt, med en utveckling av regelverken för hållbart företagande. En grundbult i EU-samarbetet är att alla medlemsländer upprätthåller full respekt för grundläggande värden.

I ett läge där vi behöver anpassa arbetsmarknaden efter snabba förändringar och hitta samsyn kring hållbara lösningar för framtiden spelar kollektivavtalslösningar en central roll. Det svenska partssystemets omställningsförmåga är ett kvitto på det, och aldrig tidigare har kollektivavtalens förtjänster lyfts fram så tydligt på EU-nivå. Ska vi lyckas krävs insatser för partssamverkan och partsautonomi i hela Europa, men också att välfungerande nationella partsmodeller respekteras fullt ut.

De fackliga utmaningarna är i mångt och mycket gemensamma, och därför behöver den europeiska fackföreningsrörelsen hålla ihop när framtidens EU ska formars. I det arbetet har TCO mycket att bidra med.

Stockholm i juni 2021

Therese Svanström
Ordförande TCO

TCO:s EU-politiska uppdrag

TCO:s EU-politiska uppdrag är att påverka Europeiska unionen inom TCO:s kärnområden samt där EU:s regler och politik berör medlemsförbundens medlemmar. Detta utgår från det övergripande uppdraget att arbeta för goda villkor i arbetslivet för tjänstemännen.

TCO:s EU-politiska program ska ses som ett principdokument som utgör grunden för TCO:s ställningstaganden i olika EU-relaterade sakfrågor.

TCO:s utgångspunkter för Europasamarbetet

TCO anser att gränsöverskridande samarbete och solidaritet i Europa är både nödvändigt och önskvärt. EU ska fungera som en positiv kraft för förändring och social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet, och som en garant för grundläggande värden. EU utgör en central del av vårt demokratiska samhällsskick och spelar en avgörande roll för Sveriges ekonomi och arbetsmarknad.

TCO verkar för att EU-samarbetet ska ge positiva resultat för TCO-förbundens medlemmar i form av hållbar jobbskapande tillväxt, goda villkor i arbetslivet, jämställdhet och mångfald samt en rättssäker, effektiv och kvalitativ offentlig sektor som tillhandahåller god service till medborgarna. Detta förutsätter väl fungerande arbetsmarknadsmodeller med autonoma och jämbördiga parter, och likaså att de sociala frågorna står högt på EU:s dagordning.

EU:s sociala dimension ska skapa incitament för förändring och framför allt baseras på social dialog och icke-bindande lösningar, som exempelvis samordning av medlemsländernas politik på arbetsmarknadsområdet. Åtgärder som innebär bindande regler kan i vissa fall vara nödvändiga, men bör då visa på ett tydligt EU-mervärde, utvecklas med full respekt för kompetensfördelningen mellan EU och medlemsländerna och närhetsprincipen, samt beakta mångfalden av nationella system.

En central utgångspunkt för TCO är att unionen ska respektera och värna fackliga och rättigheter, nationella partsmodeller och den sociala dialogen på EU-nivå¹.

EU ska stå upp för grundläggande principer och värderingar såsom mänskliga rättigheter, rättsstaten, demokrati, öppenhet, insyn, yttrandefrihet, delaktighet och inflytande. EU:s politik på samtliga områden ska ta hänsyn till FN:s hållbarhetsmål enligt Agenda 2030 och genomsyras av principen om hållbar utveckling.

---

¹ Den sociala dialogen är ett EU-fördragsfäst samrådsförfarande som EU-kommissionen genomför med arbetsmarknadens parter på EU-nivå, däribland Europafacket, som kan leda till att parterna träffar avtal.

Principiella frågor för TCO

Försvara grundläggande värden

EU är ett fredsbygge och en värderingsunion. Såväl medlemsländerna som de länder som vill ansluta sig till EU måste leva upp till de krav som kan ställas på en rättsstat och respektera vissa **okränkbara kärnvärden om demokrati och mänskliga rättigheter och rättsstatens principer**. Här ingår exempelvis press- och yttrandefrihet, icke-diskriminering, respekt för och skydd av minoriteter, en grundläggande positiv inställning till migration liksom rätten att söka asyl och ett rättvist asylförfarande. Även arbetet mot korruption är en förutsättning.

TCO ser med stor oro på att situationen för rättsstaten och demokratin försämrats i flera EU-länder, samtidigt som populistiska och främlingsfientliga krafter fått ökat stöd i val. Desinformationskampanjer och cyberhot från länder utanför EU ökar.

EU måste vid varje given tidpunkt fungera som en garant för att grundläggande värden upprätthålls och efterlevs. Medlemsstater som bryter mot dessa värden måste bli föremål för sanktioner. Det system som införts för att möjliggöra indragna EU-medel bör omfatta alla systematiska kränkningar av grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen. Länder där systematiska kränkningar sker kan på sikt inte kvarstå som medlemmar i unionen. Likaså ska medlemskap enbart beviljas för länder som visar att de fullt ut respekterar samtliga krav som EU ställer kring rättsstat och grundläggande rättigheter.

Samma värden och principer ska genomsyra EU:s externa politik. Arbetet ska gå hand i hand med att **motverka och förebygga diskriminering och kränkande särbehandling**, inte minst i arbetslivet. ILO:s kärnkonventioner och övriga konventioner ska respekteras och arbetet ska bidra till ILO:s Decent Work Agenda om social rättvisa för en rättvis globalisering.

Grundläggande sociala rättigheter får inte underordnas marknadens ekonomiska friheter. Fackliga rättigheter är en del av de mänskliga rättigheterna, och är viktiga att skydda på en öppen inre marknad där företagen ges allt större möjligheter att verka över nationsgränserna. Vid konflikt med ekonomiska friheter på EU:s inre marknad bör fackliga rättigheter äga företräde.

EU stiftar lagar och utfärdar bindande regler som påverkar arbetstagarnas vardag. Det är därför viktigt att **beslutsfattandet är öppet och demokratiskt**, med reella möjligheter för de fackliga organisationerna att påverka besluten. EU:s offentlighetsregler bör utvecklas och meddelarskydd införas för anställda i institutionerna. Rättigheter för visselblåsare i medlemsländerna och EU-institutionerna bör stärkas.

Värna och utveckla partsmodeller

TCO:s utgångspunkt är att EU:s institutioner ska respektera **nationella partsmodeller**, det vill säga arbetsmarknadsparternas autonomi på nationell nivå, nationella kollektivavtal samt nationella traditioner och modeller på arbetsmarknaden. Inga EU-initiativ ska negativt påverka föreningsrätten och rätten att förhandla om, ingå eller tillämpa kollektivavtal samt att vidta kollektiva åtgärder i enlighet med nationell lagstiftning och praxis. Detsamma gäller EU-initiativ om arbetsvillkor, arbetsmiljö och jämställdhet om de inte går att utforma på sätt som värnar kollektivavtalsmodellen.

Även om TCO erkänner och konstaterar att lönepolitik utgör en viktig fråga ur ett ekonomiskt perspektiv och sysselsättningsperspektiv anser TCO inte att en gemensam lönepolitik på EU-nivå bör inrättas, inte heller att EU ingriper i medlemsstaternas lönebildning eller kollektivavtalsmodeller. Lönebildningen är och ska fortsatt utgöra nationell kompetens.

Den **sociala dialogen** på EU-nivå är en av hörnstenarna i det sociala Europa. TCO:s mål med den sociala dialogen på den sektorsövergripande nivån inom EU är att göra skillnad i förhandlingar och samråd: dels mellan arbetsmarknadens parter, dels mellan parterna och EU:s institutioner. Det handlar bland annat om att uppmärksamma arbetstagar- och tjänstemannaperspektivet och den svenska arbetsmarknadsmodellen. Den fördragsfästa sociala dialogen samt parternas roll och inflytande över EU-initiativ och lagstiftning som berör arbetsmarknaden bör stärkas. Samråd med parterna på EU-nivå, i enlighet med EU-fördragen, måste värnas och resultaten av den sociala dialogen respekteras. Det gäller såväl på den sektorsövergripande nivån som inom den sektors specifika sociala dialogen. Länken mellan de olika nivåerna bör stärkas ytterligare.

Den nationella sociala dialogen och kollektivavtalssystemen i EU-länderna bör stärkas. Även om systemen skiljer sig åt mellan medlemsstaterna och den sociala dialogen tar olika former, måste förutsättningarna förbättras för att själva systemen ska kunna stå starka och leverera konkreta resultat. I många delar av Europa ser vi en negativ utveckling av parternas förmåga att teckna kollektivavtal. Det riskerar att leda till att en lägre andel arbetstagare omfattas av kollektivavtal och sämre anställningsvillkor. TCO anser därför att EU bör stödja uppbyggnad och utveckling av starka, oberoende system för partssamverkan i de EU-länder där det behövs.

Trygga jobb genom rättvis klimatomställning

Europa behöver fler och bättre jobb, där konkurrens sker med kvalitet, kunskap och innovation – inte med låga löner och dåliga arbetsvillkor. EU bör därför främja en politik **för jobbskapande tillväxt**, som gynnar hela unionen och bidrar till klimatomställningen. En framgångsrik modell bygger på olika delar som förstärker varandra och bidrar till helheten: en ekonomisk politik som bygger på öppenhet och bejakar konkurrens, en flexibel arbetsmarknad som underlättar omställning samt en generell välfärdspolitik med en väl-fungerande offentlig sektor.

TCO menar att det finns en stor potential att öka den europeiska sysselsättningen och den gröna tillväxten genom strategiska satsningar, inte minst på forskning och innovation, utbildning, matchning av kompetenser och utbildningsbehov, kompetensutveckling, jämställdhet och mångfald. EU:s *gröna giv*, färdplanen mot ett klimatneutralt EU, och återhämtningsplanen *Next Generation EU*, konstateras få en central roll i sammanhanget.

EU:s roll ska främst vara att uppmuntra och främja medlemsstaternas insatser genom finansiering, samarbete och samordning. På vissa områden, där ett tydligt EU-mervärde finns, kan dessutom lagstiftning vara befogad, och där kan parternas roll i lagstiftningsarbetet inte nog understrykas.

EU:s budget har en viktig omfördelande funktion. Budgeten bör inriktas på hållbar tillväxt och skapande av nya och trygga jobb genom kompetenshöjande åtgärder. Den bör även understödja investeringar i infrastruktur, miljöskydd, teknikutveckling, forskning och innovation som bidrar till en rättvis klimatomställning. Det förutsätter att stöden inom jordbrukspolitiken kraftigt dras ner.

För att resurser ur EU-budgeten och den tillfälliga återhämtningsfonden ska få önskad effekt krävs att medlemsländerna i hög grad prioriterar investeringar i kompetensutveckling, trygghetssystem och insatser för ökad jämställdhet, samt att åtaganden genomförs och förvaltas väl.

Två viktiga principer är att pengar inte får betalas ut till länder som inte fullt ut lever upp till rättsstatsprincipen och att gemensamma resurser måste skyddas från bedrägeri och korrupcion. Dessa principer, liksom att medlemsländerna tar ansvar för att säkerställa en välfungerande skatteuppbörd, är förutsättningar för att den ekonomiska utjämningen inom EU – och i förlängningen den politiska sammanhållningen – ska fungera.

Digitalisering, artificiell intelligens, klimatförändringar och globalisering leder till nya arbetssätt och ställer krav på ny kompetens, samtidigt som traditionella strukturer på arbetsmarknaden utmanas och ifrågasätts. Dessa förändringar erbjuder en rad utvecklingsmöjligheter som måste tillvaratas i syfte att skapa fler och bättre jobb, välstånd och en rättvis klimatomställning. Om digitalisering hanteras oklokt är risken stor att personer i yrken med lägre utbildningskrav får en försämrad arbetsmarknad, vilket särskilt riskerar att drabba kvinnor. Den snabba utvecklingen måste samtidigt hanteras på ett hållbart sätt, och här är kollektivavtalsförhandlade lösningar centrala.

¹ Den sociala pelaren undertecknades vid EU:s sociala toppmöte 2017 i Göteborg. Pelaren är inte juridiskt bindande utan är en avsiktsförklaring som sätter upp mål inom 20 olika politikområden.

EU:s arbetsmarknad måste vara rustad för framtidens behov. När gamla jobb försvinner och nya jobb skapas behöver EU-länderna ha en politik som ger förutsättningar för fungerande **omställningssystem**. Utbildningssystemen, men även arbetsgivare och arbetstigare, måste kunna säkerställa att kompetensutveckling genomförs och kommer till användning i arbetslivet genom effektiv matchning.

Den **europiska pelaren för sociala rättigheter**² utgör en viktig politisk kompass i utvecklingen av det sociala Europa och visar på behovet av att ekonomisk politik och sociala hänsyn måste gå hand i hand. Med social dialog som ett av de viktigaste verktygen kan pelaren bidra till stärkt konkurrenskraft, bättre levnadsvillkor, bättre social trygghet, hög standard på offentliga tjänster och fler och bättre jobb.

Huvuddelen av de befogenheter och verktyg som krävs för att förverkliga den sociala pelaren ligger på nationell nivå, inklusive regional och lokal nivå: hos myndigheter, arbetsmarknadens parter och det civila samhällets organisationer. Samtidigt kan EU spela en viktig roll i att bidra till att uppfylla pelarens principer, främst genom att samordna och stödja medlemsländernas åtgärder inom områden som arbetsmarknad, jämställdhet, sociala frågor och utbildning. Den europeiska planeringsterminen är ett viktigt verktyg för att stimulera, genomföra och följa upp reformer.

Den **inre marknaden**, med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital är en bärande del av EU-samarbetet och bidrar till bättre förutsättningar för jobbskapande tillväxt och konkurrenskraft, och till att den gröna och digitala omställningen kan bli verklighet. Den fria rörligheten måste också fungera i tider av kris. I utvecklingen av den digitala inre marknaden är frågor om personlig integritet, hantering av data om anställda, hantering av data som genereras av anställda, samt digital övervakning av anställda av särskild vikt.

Förverkligandet av den inre marknaden får emellertid inte ske på ett sätt som kränker grundläggande fackliga fri- och rättigheter eller snedvrider konkurrensen till förmån för företag som konkurrerar med låga löner och dåliga arbetsvillkor. I stället ska regelverken utformas så att länder och företag uppmanas att söka framgång genom höga ambitioner vad gäller arbetstigarens rättigheter och social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Bolagsrättsliga EU-initiativ ska inte endast utgå ifrån marknadens behov av regelförenklningar och harmoniseringsvinster utan måste också ta hänsyn till arbetstigarens behov och säkerställa ett väl fungerande arbetstagarinflytande på alla nivåer.

Den europeiska ekonomin ska präglas av öppenhet både internt och gentemot omvärlden. TCO anser att den europeiska **industripolitiken** ska värna sund konkurrens både på den inre marknaden och med länder bortom EU:s gränser, vilket är till gagn både för arbetstigare och konsumenter.

TCO:s allmänna utgångspunkt är att **arbetsrätten** huvudsakligen bör regleras nationellt. TCO värnar att EU-lagstiftningen på det socialpolitiska området, där arbetsrätten ingår, ska vara minimiregler och inte leda till försämringar av nationella rättigheter eller urvattning av arbetsgivares skyldigheter. Det bör lämnas utrymme för nationella traditioner och partssystem med reglering i kollektivavtal.

Det är viktigt att den svenska arbetsmarknadsmodellen respekteras fullt ut. Särskilt viktigt är att arbetstagarbegreppet, som ofta är starkt kopplat till varje medlemsstats arbetsrättsliga lagstiftnings- och arbetsmarknadstradition, så långt det är möjligt även fortsättningsvis definieras med utgångspunkt i nationell lagstiftning och praxis. Utgångspunkterna ovan gäller även EU-initiativ på andra områden än det socialpolitiska, till exempel åtgärder på det konkurrensrättsliga området med syfte att möjliggöra kollektivavtal för egenföretagare.

För att arbetslivet ska vara hållbart och utvecklande och för att skapa mer lika villkor på den europeiska arbetsmarknaden krävs ändamålsenliga och gemensamma minimiregler inom **arbetsmiljöområdet**. Det gäller även organisatorisk och social arbetsmiljö, som är särskilt viktigt ur ett tjänstemannaperspektiv. Det är centralt att motverka en utveckling med osund och snedvriden konkurrens där vissa arbetsgivare avstår från investeringar i arbetsmiljö och rimliga arbetsförhållanden. Alla arbetstagare inom EU, även de som arbetar hos mindre arbetsgivare, har rätt till en god arbetsmiljö och ska inte undantas från EU-reglerna.

En samordnad **ekonomisk politik** inom EU är avgörande för att Europa ska kunna stärka jobbskapande tillväxt och konkurrenskraft och möta ekonomiska kriser. Den europeiska planeringsterminen, inklusive EU:s sysselsättningsstrategi, inom vilken rådet utfärdar rekommendationer till medlemsländerna, spelar en central roll för att stimulera till nödvändiga strukturreformer och hållbara offentliga finanser och för att förebygga obalanser.

För att planeringsterminen ska kunna fungera som ett effektivt verktyg i förverkligandet av den sociala pelaren är det viktigt att de ekonomiska och sociala delarna är samstämmiga och förstärker varandra. Arbetsmarknadens parter bör såväl på EU-nivå som nationellt involveras på ett meningsfullt sätt och ges möjlighet att påverka genomförandet och utvecklingen av planerings-terminen, inklusive i fråga om indikatorer och mål.

Skattepolitiken bör även framöver vara en i huvudsak nationell fråga, och EU ska inte ha någon beskattningsrätt. Däremot bör EU uppmuntra medlemsstaterna att ta bort skattetekniska hinder som hämmar tillväxt, sysselsättning och jämställdhet.

Samtidigt utgör skatteflykt ett tilltagande problem, och därmed en utmaning för välfärd och offentliga tjänster i hela EU. Det internationella samarbetet kring skattepolitik behöver därför stärkas, särskilt vad gäller skatteundandragande och skatteflykt. EU:s medlemsländer ska ha nödvändiga verktyg på plats för att förhindra avancerad skatteplanering. Det bör därför analyseras vidare huruvida EU på egen hand behöver gå vidare med regelverk kring bolagsbeskattning och andra åtgärder.

Det är av vitalt intresse för Sveriges ekonomi och svenska arbetstagare att **eurozonen** är stabil och förmår generera ekonomiskt välstånd. Om euroländerna är överens om att de behöver genomföra åtgärder för att eurozonen ska fungera på ett bra sätt bör inte icke-euroländer sätta käppar i hjulen, så länge en vidare integration inom euroområdet inte leder till nackdelar för det övriga EU-samarbetet, till exempel den inre marknaden. Det bör däremot vara möjligt för icke-euroländer att frivilligt delta i de initiativ som tas. Åtgärderna som vidtas måste dessutom fullt ut respektera partsmodeller och fackliga fri- och rättigheter.

Ökad jämställdhet och mångfald på arbetsmarknaden

EU:s arbete för **jämställdhet och mångfald samt mot diskriminering och rasism** i arbetslivet och i samhället måste prioriteras. TCO har därför länge drivit på för att EU antar en ny, politisk strategi för att förbättra jämställdheten på arbetsmarknaden i Europa samt för att minska och förebygga diskriminering samt främja likabehandling i arbetslivet.

Jämställdhet och mångfald är en fråga om rättvisa och egenmakt, men också om hållbar ekonomisk tillväxt. I många medlemsländer ser vi stora skillnader i sysselsättning mellan kvinnor och män. Det finns ett arbetstidsgap mellan könen, där kvinnor som är på arbetsmarknaden i snitt förvärvsarbetar färre timmar än män. Inkomstskillnaderna är stora mellan kvinnor och män som en följd av framför allt arbetstidsgapet och könsskillnader i lön, pension och kapitalinkomster.

Genom ökad jämställdhet och ett högre arbetsmarknadsdeltagande bland kvinnor och minskat arbetstidsgap, samt genom ökad inkludering av underrepresenterade grupper, kan både jobben, det ekonomiska välståndet och konkurrenskraften i Europa öka. Jämställda och inkluderande arbetsmarknader bör därför vara en prioritering i hela arbetet med återhämtningen av hela EU:s ekonomi.

Gemensamma, ambitiösa EU-mål bör sättas upp för att öka jämställdheten på arbetsmarknaden och stimulera till reformer i medlemsländerna. Nationella investeringar i trygghetssystem för omställning och föräldraförsäkring är centrala för att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden, liksom avskaffad sambeskattnig. Den europeiska planeringsterminen utgör ett viktigt instrument för att främja denna typ av reformer som underlättar jämställda och inkluderande arbetsmarknader inom EU.

EU-initiativ på området kan vara ett verktyg för att öka jämställdheten och mångfalden på den gemensamma arbetsmarknaden i Europa. Dels genom att bekämpa rasism och diskriminering, dels genom att utforska och skapa förutsättningar för metodutveckling samt att främja företagsarbete med jämställdhet och mångfald. En förutsättning för detta är att regelverken har tydligt EU-mervärde och utformas med full respekt för nationella arbetsmarknadsmodeller.

Arbetskraftens fria rörlighet

Den **fria rörligheten för personer**, som ger möjlighet att arbeta eller studera i ett annat medlemsland, är en av EU-samarbetets grundpelare och bra både för den enskilde individen och för Europas utveckling. TCO ska motverka förslag och förändringar som syftar till att begränsa arbetstagares fria rörlighet. Det är dessutom viktigt att de inre gränserna i största möjliga utsträckning hålls öppna för EU-medborgare, även vid exempelvis en hälsokris.

Europeiska arbetsmyndigheten är en del i att få den fria rörligheten för arbetstagare att fungera bättre. TCO kommer att verka för att tjänstemannaperspektivet får ett bredare genomslag i myndighetens arbete.

I fråga om **utstationering** av arbetstagare till andra medlemsländer är det centralt att värna principen om lika lön för lika arbete och att arbetsvillkor ska vara i nivå med kollektivavtal.

En europeisk samordning av sociala trygghetssystem och EU-regler för erkännande av yrkeskvalifikationer är viktiga för att främja rörligheten inom EU. Många välfärdsyrken är bristyrken såväl inom EU som globalt och måste därför kopplas till etisk rekrytering, vilket innebär hänsynstagande både till situationen i ursprungslandet och att rimliga villkor erbjuds i värdlandet.

TCO ska värna den rådande kompetensfördelningen – som innebär att EU samordnar de nationella socialförsäkringssystemen utan att harmonisera dem. En grundförutsättning för den fria rörligheten är likabehandling – en arbetstagares nationalitet ska inte avgöra vilka villkor och rättigheter denne har på arbetsmarknaden. Förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet ger både tillträde till jobb i andra EU-länder och i grunden samma rättigheter som värdlandets egna medborgare. Likabehandling ger den fria rörligheten legitimitet.

TCO:s grunduppfattning är att **arbetskraftsinvandring** utgör en långsiktig vinst för Sverige och övriga EU. Samtidigt måste ordning och reda på arbetsmarknaderna och nationella modeller värnas. EU och medlemsländerna måste, inom sina respektive kompetensområden, verka för att motarbeta exploatering. Regelverk kring arbetskraftsinvandring från tredje land är dock i första hand ett ansvar för medlemsländerna. Därför måste eventuell EU-gemensam lagstiftning utformas så att medlemsstaternas arbetsmarknadsmodeller kan värnas och att krav på löner och arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal kan ställas.

Frihandel för hållbarhet

TCO anser att frihandel är centralt för ekonomiskt välbefinnande och global hållbar utveckling. Ökad frihandel främjar nödvändig strukturomvandling och skapar arbetstillfällen i verksamheter med bärkraft.

Frihandel och investeringar ska stimulera innovationskraft och effektiviseringsförmåga och får inte leda till utnyttjande av människor genom konkurrens med oanständiga löner och arbetsvillkor. Handel ska heller inte kunna användas som ett sätt att undvika stränga miljöregler. Därför måste ett av de överordnade målen för EU:s handelspolitik vara hållbara leverantörskedjor och att handel bidrar till de globala hållbarhetsmålen.

En fungerande global handel kräver tydliga **multilaterala regelverk**, som är anpassade till rådande handelsmönster och dessutom kan hantera olika former av missbruk av handelssystemet. EU bör ta en ledande roll i att reformera Världshandelsorganisationen WTO i detta syfte, men också för att säkerställa att respekt för arbetstagares rättigheter är en central del i alla handelsavtal. ILO:s kärnkonventioner ska utgöra en absolut bottenplatta.

Parallellt behöver EU fortsätta förhandla bilaterala **frihandelsavtal**. En viktig utgångspunkt för TCO är att dessa sätter en så hög standard som möjligt för miljömässig och social hållbarhet. Skydd för arbetstagare eller fackliga fri- och rättigheter får aldrig anses utgöra handelshinder och det är av yttersta vikt att kollektivavtalens status och arbetsmarknadsparternas autonomi respekteras i handelsavtal som sluts där EU är part.

Bindande EU-regler om tillbörlig aktsamhet i globala leverantörskedjor behövs för att tydliggöra **företagens ansvar** för att mänskliga rättigheter respekteras i hela leverantörskedjan. De fackliga organisationernas roll och respekten för föreningsrätten är grundläggande i företagets arbete och fackens möjlighet att uppmärksamma och följa upp brister i leverantörskedjan. Utan tillämpad föreningsrätt omöjliggörs utvecklade partsmodeller och möjligheten till kollektiva förhandlingar.

Parallellt med att EU förhandlar fram och genomför nya handelsavtal är det viktigt att investeringar och satsningar görs i medlemsländerna för att skapa fullgoda nationella system för omställning som möjliggör kompetensutveckling och trygghet på en föränderlig arbetsmarknad.

EU:s roll i världen

I en värld av klimathot, konflikter, ökad polarisering och när den ekonomiska makten alltmer förskjuts mot Kina har EU en central roll att spela. Det gäller i försvaret för demokrati, mänskliga rättigheter och ekonomisk, miljömässig och social hållbar utveckling globalt, liksom för att värna och utveckla de multilaterala institutionerna. Globala problem löses bäst i samarbete med andra, och därför är ett starkt transatlantiskt samarbete av stor betydelse.

TCO anser att EU bör bedriva en generös och ambitiös **politik för mänskliga rättigheter och hållbarhet**. ILO:s *Decent Work Agenda* kännetecknas av facklig organisering, fria demokratiska parter med ömsesidig respekt, social dialog, jämlikhet och arbete för anständiga arbetsvillkor. Agendan har visat sig vara ett effektivt verktyg för att lyfta människor ur fattigdom och bör därför prioriteras mer. Att människor inte bara har rättigheter i teorin, utan också ges tillgång till sina rättigheter i praktiken, är det viktigaste instrumentet för få bort missförhållanden i arbetslivet och stärka den demokratiska utveck-

lingen. Arbetet med ett gemensamt bindande EU-initiativ om tillbörlig aktsamhet i globala leverantörskedjor är ett viktigt steg i den riktningen.

Fackföreningsrörelsen är en viktig och strategisk aktör för att säkerställa de mänskliga rättigheterna i arbetslivet. Inom ramen för utvecklingssamarbetet bör EU därför arbeta för att stärka fackföreningar globalt och identifiera viktiga initiativ som *Global Deal* i arbetet med social dialog.

Att globalt öka andelen kvinnor som arbetar inom den formella ekonomin och under goda arbetsvillkor är en rättvisefråga, men det är också en av de snabbaste och mest hållbara vägarna till tillväxt, utveckling och fattigdomsminskning. EU:s politik för utvecklingssamarbete måste därför fokusera på att stödja insatser som främjar kvinnors tillträde till arbetsmarknaden. EU:s handelspolitik och politik för utvecklingssamarbete behöver gå hand i hand för att säkerställa att globalisering och frihandel även i utvecklingsländer bidrar till nya jobb med rättvisa villkor och inkluderande tillväxt enligt FN:s hållbarhetsmål.

Om TCO

TCO är en partipolitiskt fristående centralorganisation som samlar 13 fackförbund med över 1,4 miljoner medlemmar. Vår uppgift är att påverka politiken och samhällsutvecklingen för goda villkor i arbetslivet. TCO-förbundens medlemmar är både välutbildade och professionella yrkesutövare. De jobbar i landets privata tjänste- och industriföretag, kommuner, regioner, kyrka, statliga myndigheter och i den ideella sektorn. Bland yrkesgrupperna finns allt från ingenjörer, journalister och lärare till poliser, ekonomer och sjuksköterskor. Över 60 procent av medlemmarna är kvinnor.

Vill du veta mer? Gå in på www.tco.se

Tco

Tjänstemännens centralorganisation
Linnégatan 14, 114 94 Stockholm
Tel 08-782 91 00, tco.se

